

N:o 16.

Af herr **Rydberg**, angående tull å flytande kolsyra.

Flytande kolsyra är en vara, som, ehuru den ej funnits i handeln sedan längre tid tillbaka än från slutet af 1870-talet, dock redan vunnit en betydlig användning. Den första svenska kolsyrefabriken kom till 1893. Numera finnas i Sverige fyra sådana fabriker, hvilka äro i stånd att förse landet med dess behof af ifrågavarande artikel.

Då den första svenska fabriken började att söka afsättning för sin tillverkning, fanns knappt någon marknad för flytande kolsyra i Sverige. De afnämare, som hufvudsakligen voro att påräkna, nämligen fabrikanterna af kolsyradt vatten och andra kolsyrade drycker, tillverkade själfva sin kolsyra af svafvelsyra och krita; och med denna gasformiga kolsyra kunde den dyra flytande syran ej konkurrera, om den skulle tagas utifrån. Den svenska flytande kolsyran såldes till ett moderat pris af 80 öre per kg. och vann härigenom snart inträde hos särskildt de smärre vattenfabrikanterna i landsorten, för hvilka beredningen af gasformig kolsyra ställde sig synnerligen besvärlig och kostsam.

Af den bifogade tabellen framgår, huru omsättningen årligen ökats under alla åren med undantag af näst föregående 1902. Den betydliga minskningen detta år är icke blott, ja, ej ens hufvudsakligen att söka i den för afsättningen af kolsyrade drycker ogynnsamma sommaren, utan är väsentligen att tillskrifva den svåra konkurrensen med utlandet.

Af de i tabellen meddelade uppgifterna öfver tillverknings- och försäljningspris på flytande kolsyra framgår vidare, att dessa priser hela tiden följt hvarandra åt och visat en skillnad af 10—20 öre per kg., utom för den senare delen af år 1902, då försäljningspriset på grund af den omnämnda utländska konkurrensen måst nedsättas till 35 öre per kg., hvilket knappt betäcker fabrikernas egna utgifter för produktens framställning och försäljning, mycket mindre lämnar någon ränta på det i fabriken nedlagda betydliga kapitalet.

Tillverkningspriset har nämligen trots alla ansträngningar ej kunnat nedbringas mera än till 30—32 öre per kg., och om härtill lägges en mycket måttlig afskrifning å de dyrbara och stark slitning underkastade apparaterna, ökas själfkostnadspriset till öfver 35 öre per kg.

Enligt till tullverket lämnad uppgift levereras flytande kolsyra från Holland (vare sig den nu tillverkas i detta land eller möjligen härstammar från Rhenprovinsen, där kolsyra i nästan kemiskt rent tillstånd strömmar ut ur jorden i oerhörd mängd) till ett pris af 12—13 öre, fraktfritt Stockholm eller Malmö. Äfven om man får antaga, att detta är ett mera tillfälligt slumppris, som ganska sannolikt tillkommit i syfte att om möjligt tillintetgöra den inhemska fabrikationen, så är det dock visst, att flera utländska fabriker i Holland, Belgien och Tyskland äro i stånd att sälja flytande kolsyra till Sverige till ett pris af 18—20 öre per kg., fraktfritt i svensk sjöhamn.

Den anmärkningsvärda skillnaden i priset på den inom och utom landet tillverkade kolsyran beror på vissa för ifrågavarande artikel egendommiga tillverknings- och afsättningsförhållanden. I Sverige användes kolsyran hufvudsakligen för tillverkning af kolsyrade drycker, hvilka i ordets fulla betydelse äro s. k. säsongartiklar. Förbrukningen af kolsyra är också ända till åtta gånger större under den varmare än under den kallare årstiden. Tillverkningen här i landet är således ytterst ojämn, men fabrikerna måste vara så stora, att de förmå fylla behofvet äfven då detta är som störst. Något större lager kunna fabrikerna ej ligga inne med på grund af de dyrbara stålcyndrar, i hvilka den flytande kolsyran måste förvaras, och för öfrigt fordra kunderna, hvilka vanligen själfva äro ägare till ett mindre antal cyndrar, att, sedan en dylik blifvit insänd till fabriken, genast få den tillbaka påfylld. Detta gör, att kolsyrefabriken äfven under den mindre bråda tiden dagligen måste vara i gång en del af dygnet eller ock ett eller annat dygn i veckan, hvilket ur alla synpunkter ställer sig högst oekonomiskt, enär hela fabrikssystemet är sådant, att kolsyran endast vid oafbruten gång natt och dag kan blifva billig i tillverkningen.

Emedan kolsyran i utlandet mest användes till utskänkning af malt-drycker, så är förbrukningen därpå mycket jämnare där än här. De stora utländska fabrikerna äro i oafbruten gång, och den tillfälliga öfverproduktionen kastas in på sådana marknader, som genom frakt- och tullförhållanden äro gynnsamma för en dylik export. Tillförsäkrad en betydande jämn omsättning inom eget land, kan en sådan oafbruten och därför mycket billigt arbetande utländsk kolsyrefabrik sälja sitt öferskott till priser, som helt enkelt äro ruinerande för de inhemska fabrikerna.

Det enda sätt, på hvilket en utjämning af de olika existensvillkoren

för de in- och utländska kolsyrefabrikerna kan ske, är genom en lämplig tullsats på importerad kolsyra. Denna drager såsom kemiskt-tekniskt preparat här i Sverige en tull af 15 % af värdet. För 10 år sedan, då flytande kolsyra först började tillverkas i landet, lämnade denna tullsats ett godt skydd för den uppväxande industrien. Den utländska produkten kostade omkring 1 krona per kg. och fraktkostnaden för de då ensamt använda, mycket klumpiga och tunga cylindrar af smidesjärn, i hvilka kolsyran försändes, ställde sig hög. Nu, då priset med frakt och andra omkostnader gått ned till 12—13 öre, är tullens belopp knappast nämnvärdt. En sänkning i tull från minst 15 öre till knappt 2 öre under loppet af 10 år visar, huru olämplig en värdetull i detta fall är.

Det synes således vara fullt befogadt att ersätta värdetullen på flytande kolsyra med en lämplig viktstull, såsom förhållandet är i andra länder, hvilka ha tull på denna vara.

Enligt hvad som ofvan anförts, är en tullsats af 15 öre per kg. flytande kolsyra den minsta, som erfordras för att sätta de svenska kolsyrefabrikerna i stånd att med någon utsikt till framgång bekämpa den utländska konkurrensen. Äfven om en ännu högre tull åsättes, kan dock icke priset stiga öfver 40—50 öre, emedan den flytande syran då får att täfla med den gasformiga. En stegring af det nuvarande alltför låga priset (omkring 35 öre) till det förut rådande (omkring 50 öre) ökar priset på en flaska kolsyradt vatten med ej ens $\frac{1}{10}$ öre och betyder således föga eller intet för vattenfabrikanterna och deras kunder, men utgör däremot en lifsfråga för de svenska kolsyrefabrikerna, deras arbetare och öfriga personal.

I stället för en nettotull af 15 öre per kg. flytande kolsyra torde det af tulltekniska skäl vara lämpligare att bestämma en bruttotull af 5 öre per kg., hvilket i det närmaste kommer ut på detsamma, enär cylindrarna tomma väga dubbelt så mycket som kolsyran, som de rymma.

Jag får således hemställa,

att flytande kolsyra upptages i tulltaxan under särskild rubrik och åsättes en tull af 5 öre per kg. af kolsyrans och emballagets sammanlagda vikt vid import i af tullverket märkta cylindrar, och att vid införsel i andra sådana tullens belopp ökas med den vanliga tullsatsen å från utlandet införda cylindrar af järn eller stål.

Stockholm den 26 januari 1903.

Carl Rydberg.

Tabell öfver den af de svenska kolsyre-fabrikerna årligen försålda kvan-fabrikerna från och med de år, tillverkningen börjat, till och med år 1902;
Max Gåbel, Th. Wærme

Försåld flytande kolsyra.						Till-
År.	Svenska Kolsyre- Industri A.-B. Stockholm & Limhamn.	Aktiebolaget Stockholms kolsyrefabrik.	De Förenade kolsyrefabriker- nas aktiebolag.	Summa.	Årlig ökning (+) eller minskning (-).	Sv. kolsyre- Stockholm.
1894...	50,190 kg.	—	—	50,190 kg.	—	68,36 öre
1895...	80,767 »	—	—	80,767 »	+ 30,577 kg.	60,90 »
1896...	146,398 »	—	—	146,398 »	+ 65,631 »	36,64 »
1897...	252,157 »	—	—	252,157 »	+ 105,759 »	36,75 »
1898...	266,119 »	61,336 kg.	—	327,455 »	+ 75,298 »	30,71 »
1899...	290,809 »	106,824 »	—	397,633 »	+ 70,178 »	39,98 »
1900...	282,566 »	115,650 »	—	398,216 »	+ 583 »	39,01 »
1901...	324,061 »	160,919 »	—	484,980 »	+ 86,764 »	30,07 »
1902...	207,833 »	99,534 »	10,359 kg.	317,726 »	- 167,254 »	32,05 »

*) Obs. I detta tillverkningspris ingår ingen afskrifning hvarken å byggnader eller maskiner

titeten flytande kolsyra jämte tillverknings- och försäljningspris för samtliga utarbetad på grundval af de respektive fabrikenas räkenskapsböcker af och J. O. Lönngrén.

verkningspris.*)		Försäljningspris.			
Ind. A.-B.		Svenska kolsyre-industri-aktiebolaget.		A.-B. Stockholms kolsyre-fabrik.	
Limhamn.	A.-B. Stockholms kolsyrefabrik.	Stockholm.	Limhamn.		
—	—	79,77 öre	—	—	—
—	—	61,54 »	—	—	—
—	—	57,90 »	—	—	—
—	—	55,68 »	—	—	—
27,38 öre	51,09 öre	54,12 »	42,90 öre		49,66 öre
26,45 »	57,69 »	49,43 »	44,61 »		46,53 »
34,63 »	44,29 »	49,06 »	47,39 »		44,74 »
27,80 »	38,64 »	50,02 »	51,12 »		46,92 »
39,24 »	32,71 »	1/1—30/9 50,12 »	1/1—30/9 53,37 »	1/1—30/9	56,44 »
		1/10—31/12 34,85 »	1/10—31/12 35,58 »	1/10—31/12	35,03 »

och apparater.

Statistik

öfver

antal kilogram kolsyra, som försålts af kolsyrefabrikerna inom Sverige från och med år 1894 till och med år 1902.

Å r.	Af Svenska kolsyre-industri-aktiebolaget. Liljeholmen och Limhamn.	Af aktiebolaget Stockholms kolsyrefabrik.	Af de Förenade kolsyre-fabrikernas aktiebolag.	Försäldt af alla kolsyrefabrikerna.	Ökning eller minskning.
1894.....	50,190 kg.	—	—	50,190 kg.	—
1895.....	80,767 »	—	—	80,767 »	+ 30,577 kg.
1896.....	146,398 »	—	—	146,398 »	+ 65,631 »
1897.....	252,157 »	—	—	252,157 »	+ 105,759 »
1898.....	266,119 »	61,336 kg.	—	327,455 »	+ 75,298 »
1899.....	290,809 »	106,824 »	—	397,633 »	+ 70,178 »
1900.....	282,566 »	115,650 »	—	398,216 »	+ 583 »
1901.....	324,061 »	160,919 »	—	484,980 »	+ 86,764 »
1902.....	207,833 »	99,534 »	10,359 kg.	317,726 »	— 167,254 »

Förestående statistiska uppgifter hafva från respektive kolsyrefabrikens

Max Gäbel.

Th.

Statistik

öfver

flytande kolsyrans dels tillverkningspris, dels försäljningspris vid de olika kolsyrefabrikerna inom Sverige, beräknade på grund af bokslut för hvarje år.

Å r.	Tillverkningspris.			Försäljningspris.		
	Svenska kolsyre-industri- aktiebolaget.		Aktiebolaget Stockholms kolsyrefabrik.	Svenska kolsyre-industriaktiebolaget.		Aktiebolaget Stockholms kolsyrefabrik.
	Stockholm.	Limhamn.		Stockholm.	Limhamn.	
1894.....	68,36 öre	—	—	79,77 öre	—	—
1895.....	60,90 »	—	—	61,54 »	—	—
1896.....	36,64 »	—	—	57,90 »	—	—
1897.....	36,75 »	—	—	55,68 »	—	—
1898.....	30,71 »	27,38 öre	51,09 öre	54,12 »	42,90 öre	49,66 öre
1899.....	39,98 »	26,45 »	57,69 »	49,43 »	44,61 »	46,53 »
1900.....	39,01 »	34,63 »	44,29 »	49,06 »	47,39 »	44,74 »
1901.....	30,07 »	27,80 »	38,64 »	50,02 »	51,12 »	46,92 »
1902.....	32,05 »	39,24 »	32,71 »	$\frac{1}{10}$ — $\frac{30}{9}$ 50,12 »	53,37 »	56,44 »
				$\frac{1}{10}$ — $\frac{31}{12}$ 34,85 »		

räkenskapsböcker utarbetats af

Wærme.

J. O. Lönngren.